

Vreme za kafe.

Vari go edin poslushnik v malka chajna kuhnja na poslednija etazh na uchudvashto visokata sgrada, otkydeto manastirskata gradina, kojato napomnja na geometricheski abstraktna tapicerija, se vizhda kato ot samolet. Tridesetgodishното mu lice, obramcheno s kysa cherna brada, izlychva dylboka smirenost i sysredotochenost, sjakash izvyrshva naj-vazhnata rabota na sveta. Ot drugite nauchih, che ima dve visshi obrazovanija i che bil postignal uspeh v svoja grad, no sega e tuk, bez njakoj da znae istinskata prichina. Krajno neprilichno e da se pita njakoj za negovoto minalo, ako toj sam ne povede razgovor za tova. To e iztrito.

Kogato kafeto beshe servirano, mashinalno posegnah za cigarite i zapalkata, koito bjaha v dzhoba mi, no byrzo gi vyrnah obratno. Malko e da se kazhe, che v Hilendar e zabraneno pusheneto – to e grjah. Kogato prez shestnajseti vek tjutjunyt doshyl ot Amerika v Evropa, manastiryт bil prosyshtestvuval poveche ot tri veka. Ottogava upojnijat sivosinkav dim ot zapalenija tjutjun se schita ot monasite ne prosto za obiknoven porok, a za dyh na Satanata. Znachi, kogato mi se pushi, izlizam prez svodestata manastirska porta izvyn zidovete i, sjadajki na niskata kamenna ograda, palja cigara s argatite – bratja po zavisimost. A neprekysnato mi se pushi. “Tova verojatno e edinstvenata seriozna rabota, kojato izvyrshvam vsekidnevno ot shestnajsetata si godina, bez da propusna nito edin den!” – beshe mi kazal Danilo Kish. Tova sigurno se zabeljazva po nervoznostta na dvizhenijata mi, kogato sym lishen ot pushene, koeto ne ubegna na poslushnika, chijto pogled izzad ochilata s goljam dioptyr me obhvana sys syzhalenie i neobiknoveno sychuvstvie, sjakash vidja njakoj zavladyan ot nechestivija.

– Bratko, maj ti se pushi... – popita, dokato mi podnasjashe kafeto. – Ako ne mozhesh da se vyzdyrzhish, shte ti serviram na balkona.

Izljazoh na tjasna, pokrita sys svod terasa i prez procepitate mezhdu prognilite dyski pod krakata si vidjah bezdna. Pusheh, dylboko poemajki dima, kojto otlitash kym chernata stena na gorata izvyn manastirskite zidove – taka vsichko beshe nared – dokato poslushnikyt ostana da stoi, oblegnat na kasata na vratata. Sjakash se moleshe v sebe si Gospod da me izbavi ot prokletata zavisimost na moja porok. Mylchahme, slushajki rojacite shturci, izkarani ot zhegata na letnija predobed.

- Ot kolko vreme si poslushnik?

- Ot dve godini.

- Kakvo pravish prez tova vreme?

- Vsichko, kakvoto mi se kazhe.

- Ne e li tova mnogo vreme, bratko? Zashto ne te priemat za monah?

- Tova ne zavisi ot drugite.

- Ami ot kogo?

- Ot samija men. Kogato uzreja...

- Nima veche ne si?

- Ne sym.

- Zashto?

- Ne sym uredil smetkite sys sebe si.

- Nima ne si se otrekyl veche ot sveta?

- Otrekyl sym se, no trjabva da byda syvsem siguren v tova.

- Kakvo oshte te izmychva, bratko?

- Ponjakoga, naprimer, synuvam, che igraja preferans – kaza, gledajki vyrhovete na gumenite si galoshi, - kontra, rekontra! Ne mozhe edin monah da iska da igrae na karti. A ponjakoga synuvam zheni...

- I kakvo pravish, kogato pozhelaesh neshto greshno?

- Izpovjadvam se na svoja duhovnik. Vseki poslushnik ima duhoven otec, na kogoto vseki den se izpovjadva kakvo go izmychva. Duhovnikyt, kojto naj-dobre poznava dushata mu, reshava edin den dali e zrijal da stane monah i naistina da se otreche ot sveta.

Pusheh cigara sled cigara, za da se vyzpolzvam ot privilegijata, kojato mi beshe dal poslushnikyt, razmishljavajki koj bi mogyl da mi byde duhoven otec, kolko greshen, slozhen i opiten, za da shvane onova, koeto bih mu izpovjadal. Kak da se izpovjadat pred njakogo vsichki predatelstva, symnenija, malodushie i krazhbi, koito njakoj e izvyrshil v samotnata si alhimichna rabotilnica na chovek na izkustvoto? Boleznenija lamtezh za slava i suetno priznanie, vsichki hitrini i malki strategii na shteslaviето... Kak da objasnish beznadezhdnostta na njakoja njujorkska privecher ili strastta na antverpensko to pristanishte, na njakoj, kojto ne e bil tam? Koj vsyshtnost, bi mogyl da mi byde duhovnik? Vsichki, koito sa bili primer za men, na koito sym se vyzhishtaval i na koito sym podrazhaval, otdavna ne sa sred zhivite. Njakoi ot tjah dori sa pogrebani predi njakolko veka. A, mozhe bi, tova izobshto ne bi trjabvalo da byde njakoj klasik ili izvestno ime, mozhe bi za тази rolja naj-podhodjasht shte byde njakoj ot starite ustni tvorci, koito dobrovolno se otrichat ot slavata i pryskat bozhestvenija si dar bez da mu misljat, tam, kydeto popadnat na nas, malobrojnite poklonnici i sluchajni slushатели. No tozi vid guru ima edna podchertano losha osobenost – obiknoveno tova sa hora, koito vodjat monolog, i ne sa nikakvi slushатели.

Objasni na poslushnika svoeto symnenie.

- Ti, bratko, ne se izpovjadvash na tozi chovek, a na Bog chrez nego. Toj mozhe da byde vseki, kojto s vjara e zaslushil

da mu se izpovjadash. A sega me izvini, trjabva da pomogna v kuhnjata...

Malko po-kysno, na verandata, na kojato kao podslushvach se promykvashе sumrakyt, izpylnen s leten kopnezh, do men se priblizhi snazhen trideset i petgodishen monah. Tova e migyt, v kojto na gryckite plazhove ugasva oshte edin poharchen den, usmirjavat se vylnite, a prilivyt pylzi chak do prystite na krakata na zamajanite kurortisti. Tozi kaluger, rodом ot Hercegovina, njakoga bil shampion po bojni izkustva. Vmesto s cheren pojas, sega prez rasoto e opasan s shirok vojnishki kolan, kakyvto nosjat vsichki hilendarski monasi, kao Bozhii voini. Na bosite si kraka, chiito prysti napomnjat na kamennite apolonovi prysti ot skulpturata ot Delfi, toj nosi apostolski sandali ot gruba kozha. (Kogato edin mnogoobeshtavasht posetitel na Hilendar popital manastirskija obushtar mozhe li da mu napravi istinski apostolski sandali, toj otgovoril, che ne mozhe – istinski apostolski sandali nosili samo apostolite!). Dylgata mu tymnokestenjava kosa e vyrzana na opashka, a asketichnoto mu skulesto lice, e poluchilo zagar ot rabotata na poletо. Bil se vyrnal v Hilendar, sled kao izvestno vreme prekaral na hercegovskija front, obhozhdakji rovoвете, chetejki molitvi nad zaginalite, davajki posledno prichastie na onezi, koito umirali.

Razgovarjame poluglasno, a do nas sjakash dostiga skyrcaneto na pjasyka pod bosі zhenski kraka ot otdalechenite plazhove, ot koito toj zavynagi se e otrekyl...

- Kogato me obzemat greshni misli – kazva, – a az sym zhiv chovek, bratko, ot kryv i plyt, kazvam si molitva kym Isus Hristos. Zashtoto, kakto kazva sveti Joan Lestvichnik, neprestannoto spomenavane na Isus i misylta za nego neka se slejat s tvoeto dishane. Bez tezi sveshteni dumi, bratko,

poklonite prosto shte bydat izpylnenie na gimnasticheski uprazhnenija!

Svetogorskite monasi, pustinnici i otshelnici, tochno kako i predi mnogo vekove, i dnes prilagat praviloto na Isusovata molitva po slednija nachin: monahyt “izpylnjava” trijset i tri pyti broenicata, kojato pyk ima sto zyrna; znachi izricha tri hiljadi i trista pyti molitvata. Brojat na zyrnata v broenicata, kako i brojat na pylnite krygove na cjalostnata broenica s izrichane na Isusovata molitva, za vseki pootdelno se opredeljat ot negovija duhoven Starec. Pri broenicate sys sto zyrna monasheskoto pravilo se izpylnjava po slednija nachin: za pyrvite dvajset i pet zyrna se pravi poklon do zemjata za vsjako zyrno pootdelno, kogato se izreche Isusovata molitva; za vtorite dvajset i pet zyrna se pravi malyk poklon (dylbok poklon s dokosvane na poda pred sebe si s prysti) za vsjako zyrno pootdelno, kogato se izreche molitvata. Za tretite dvadeset i pet zyrna Isusovata molitva se izgovarja na glas, no bez krystene. Za poslednite dvajset i pet zyrna тази molitva e naum, znachi, izrichash ja v sebe si, syshto bez krystene. Sled tova celijat kryg se povtarja po syshtija nachin, i to trijset i tri pyti.

“Tezi sveshteni dumi izpylvat prostranstvoto i vremeto... – pishe edin teolog. – Te ne samo che syzdavat molitvena aura, a i naddeljavat nad straha ot syshtestvuvaneto. V тази molitva se sydyrzha celijat chovek, zashtoto tja edinstvena ima vidim i nevidim smisyl, magnetichno i mistichno svojstvo. Zashtoto, kogato se potiska Slovoto, zapochva neizvestnost, a kogato to byde zabraveno, zapochva nasiliето. Ako ne pritezhave bozhestveno vyzdejstvie, Slovoto ne syzdava ljubov, a bolest. Kogato to se izgubi, njama plodove na uma, tyj kato togava Slovoto se smenja ot smyrta.” “Kakto smyrta na dushata e istinskata ili glavната smyrt, taka nejniyat zhivot e istinskij zhivot.” (Sv. Grigorij Palama) “Spaseniето ot nepoznatoto, ot

okonchatelnoto, ot samoljubivoto, spasenieto ot smyrтта i ot lekomislenoto ljubopitstvo, ot puskaneto na svoboda na Knjaza na tymninata, ot dopustimото, vyzmozhnото i pozvolenото, se sydyrzha samo v Slovoto. Zatova to e nashata tochka na ravnovesie, zashtoto chrez nego se opovestjavame (pyrvija plach), chrez nego prodylzhavame syshtestvuvaneto si (otgatvaneto tajnite na zhivota) i si otivame (stavame Slovo). Tova e i prichinata aurata na molitvenija ezik da ni syhrani v tajnata na vremeto.”

Interesno, na syvsem drug kraj na planetata, v Nju Jork, Dzherom Dejvid Selindzhyr, amerikanskijat pisatel, kojto s knigite si prez shejsette godini chuvstvitelno oformi moeto pokolenie, v romana si “Freni i Zui” opisva kakvo se sluchva s mladata mu geroinja. Freni, dvajsetgodishna njujorkchanka, namira edna knizhka ot nepoznat rusnak ot devetnajseti vek, kojato se kazva “Pytjat na edin poklonnik”. Tova e razkaz za trijsetgodishen seljanin, kojto tyrsi otgovor na vyprosa zashto trjabva da se moli neprekysnato, kakto pishe v Svetoto pisanie. Toj otiva pri Stareca, kojto go uchi na Isusovata molitva po drevnata kniga “Filokalija”. Freni, kojato vsyshtnost e evrejka, objasnjava na prijatelja si Lejn Isusovata molitva:

“Vyv vseki sluchaj, Starecyt razkazva na poklonnika, che ako dumite na тази molitva se izrichat i povtarjat neprekysnato – v nachaloto e pozvoleno samo myrdane na ustnite – molitvata shte prodylzhi da napredva ot samo sebe si. Ne sled dylgo neshto stava. Ne znam kakvo, no neshto se sluchva i dumite se slivat s udarite na syrцeto na onzi, kojto gi izgovarja, sled koeto toj se moli bez prekysvane. A tova ima ogromno mistichno vlijanie vyrhu celija nachin na mislene na chovek. Tova se pravi, za da se postigne prochistvane na cjalostnija nachin na mislene i da se postigne syvsem novo razbirane na vsichko. No rabotata e v tova, naj-hubavoto ot

vsichko e, che kato zapochnesh da se molish, ne trjabva dori da vjarvash v tova, koeto pravish. Iskam da kazha, dori ako se molish, ne e nuzhno da vjarvash v onova, koeto pravish. Iskam da kazha, dori i da si strashno zabluden v cjalata тази работа, vsichko si e OK. V smisyl, na nikogo i na nishto ne vredish. S drugi dumi, nikoj ne iska ot teb da vjarvash v kakvoto i da bilo, kogato za pryv pyt zapochnesh s molitvata. Starecyt kazva, che dori ne trjabva da mislish za onova, koeto izgovarjash. V nachaloto edinstveno vazhno e kolichestvoto. Sled tova, pokysno, to ot samo sebe si preminava v kachestvo. Chrez sobstvenata si sila ili neshto podobno. Toj kazva, che vsjako spomenavane na Bozhieto ime – koeto i da e ot imenata – ima njakakva osobena, prisyshta za nego sila, kojato zapochva da dejstva, kogato chovek zapochne da izgovarja tova ime... Vsyshtnost, tova ima absoljuten smisyl, zashtoto posledovatelite na budistkata sekta Nembucu neprekysnato povtarjat dumite ‘Nama amida bucu’, koeto oznachava ‘Slava na Boga’ i stava syshtoto neshto... Absoljutno syshtoto...”

Syshtata nosht se prisyledinjavam kym mladija monah v molitvata... Izvednyzh, tova e njakakyv napylny razlichen chovek. Atletichnoto mu tjalo pada nichkom vyrhu kamennite plochi na cyrkvata, gyvkavo i bez kakvoto i da e vidimo usilie, no kogato stoi, toj sjakash se prevryshta v njakoj ot ‘stolpnicite’ ot freskite, koito s dni, meseci i godini pretojavalj vyrhu kapitela na njakoja kolona ili vyrhu usamotena skala, molejki se neprestanno. Kazvat, che vyrhu temetata im pticite svivali gnezda, tolkova bili nepodvizhni.

Opitvam se za izvestno vreme da stoja kato nego, no tova ne mi se udava, zashtoto kato che li negovata stojka ne zavisi samo ot polozhenieto, koeto e zaelo tjaloto mu, a ot neshto nedostizhimo, koeto nikoga njama da uznaja. Toj stoi. Syshtestvuva. Samo edva vidimo se myrdat prystite na djasnata

mu ryka, dokato otbrojava na broenicata povtarjaneto na molitvata.

1. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 2. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 3. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 4. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 5. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 6. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 7. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 8. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 9. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 10. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 11. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 12. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 13. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 14. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 15. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 16. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 17. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 18. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 19. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 20. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 21. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 22. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 23. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 24. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 25. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 26. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 27. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 28. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 29. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 30. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene

greshnago. 31. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 32. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago. 33. Gospodi Isuse Hriste Bozhe moj pomiluj mene
greshnago.

A mozhe bi trjabva da se pishe tochno kakto kalugерite se moljat – vseki den ili nosht ne poveche ot trideset i tri reda – trideset i tri cherni zyrna ot broenica. Kakvo e, vsyshtnost, pisaneto, ako ne molitva za ljubov? Vnasjane red v haosa, kojto ni obkryzhava? Da se pishe, kakto kalugерite se izpovjadvat na duhovnija si otec, bez ostryk, bez skrivane na idejni tymni tajni, chuvstva ili zli pomisli. Nakraja, da se pishe bez nikakva druga cel, osven istinata, kojato, mozhe bi, nosi spasenie, bez misyl, che tova shte se otpechata njakoga, bez kakvoto i da bilo zhelanie za izdatel, kojto i da bilo, i bez presmjatane na uspeh ili neuspeh; v kraja na kraishtata – bez podpisvane na tozi rykopolis, tochno kakto naj-golemite ikonopisci ne se podpisvali pod svoite proizvedenija.

S hiljadi napechatani stranici zad sebe si, tuk, v Hilendar, sricham li sricham pyrvite bukvi kato ostarjal bezknizhnik.